

tem, bár ezeknek teljes felsorolása is sok tekintetben indokolt. Van-
nak ugyanis esetek, mikor közfajok egyes vidékeken megritkúlnak,
vagy teljesen kimaradnak. Igen ritka pl. Mező-Turon a máshol
közfaj számba menő *Agrimonia Eupatoria* s ugyanez mondható
ugyanitt a fel nem sorolt *Scutellaria hastifolia*-ról s a *Steno-
phragma Thalianum*-ról, melyek legtöbb helyen közfaj számba
mennek. Érdekes, hogy Mező-Turon nyoma sincs a közfajok közt
az *Anthriscus silvestris*-nek, holott ez a növény az Alföld más
vidékén pl. Mező-Csáthon tömegesen található. A *Menthák* Oros-
háza és Mező-Berény vidékén — a *Mentha Pulegium* kivételével —
teljesen hiányzanak. Az ilyen, helvenkint az Alföldön teljesen
kimaradó közfajok elterjedésének végpontját szintén érdemes
lenne megállapítani, a hegyek lábától az Alföld központja felé.

Máskülönbén szándékom Mező-Turnak és Erdővidéknek flórá-
jával részletesen foglalkozni, mikor majd mindkét vidék növény-
világáról lehetőleg teljes képet nyújtok e folyóirat olvasóinak.

* * *

Der Verfasser zählt im Obigen einige seltenere Pflanzen
1. aus dem ungarischen Tieflande (Umgebung von Mező-Tur und
Orosháza), 2. aus Siebenbürgen auf.

A *Jasminum fruticans* L. nem tűnt el Budapest flórájából.

Jasminum fruticans L. ist aus der Budapester Flora nicht
verschwunden.

Irta: } Zsák Zoltán (Budapest).
Von: }

Ez a szép sötétzöld cserje 1850-ben vált ismeretessé Buda-
pest flórájából GERENDAY JÓZSEF gyűjtése alapján a JUL. V. KOVÁCS
EXSICCATA-ban: «Buda in Hungaria. Ad sepes vinearum.» Az iro-
dalomban azonban csak 1855-ben találjuk ennek nyomát a REI-
CHENBACH-féle Icones XVII. kötetében: «Crescit in collibus aridis.
Budae: GERENDAY JOSEF!» Tovább kutatva az irodalmi adatok
után, arra a meggyőződésre jutunk, hogy GERENDAY óta más nem
gyűjtötte növényünket, mert valamennyi adat egyenesen a GE-
RENDAY-félére vonatkozik. Így GÖNCZY PÁL az ő határozó könyvé-
ben — Pest megye és tájéka viránya (1864. pag. 134.) — egyszerűen
átveszi a GERENDAY adatát (bár a forrás megnevezése nélkül)
magyarra fordítva: «Budán a szőlők gyepeiben.» NEILREICH az
1870-ben megjelent Nachträge und Verbesserungen (ad Aufzählung
der in Ungarn etc.) 47. oldalán ugyancsak GERENDAY alapján
illeszti be a *Jasminum fruticans*-t hazánk flórájába: «Verwildert
an Weingartenrändern bei Ofen (GERENDAY EXSICC.)» Ő volt egyéb-
ként az, aki első sorban mutatott rá arra a körülményre, hogy

ez a cserje csupán elvadulva fordul elő budai termőhelyén. BORBÁS, Budapest flórájának kritikái megírója, az irodalom alapján szintén felsorolja a *Jasminum*-ot «a budai szőlők közt elvadulva»,¹ de csak csillag alatt és apró betűkkel szedve, annak jeléül, hogy ő a növényt nem látta az ismertetett flóraterületen s hogy kétségesnek is tartja annak létezését. Majd 12 évvel később, 1891-ben: A növények vándorlása s Budapest flórájának vendégei cz. tanulmányában² újból megemlékezik a *Jasminum*-ról (pag. 7.): «Lehet, hogy a KRISZTUS-koszorú (*Paliurus australis*) is a török uralom alatt került Buda-Eörs szőlei közé, a *Jasminum fruticans* L. ellenben a budai szőlők gyepeiben (GÖNCZY, Pestmegye és tájéka viránya, 134. l.) előttem bizonytalan, de azt hiszem, mind a két cserje eltűnt már Budapest flórájából.»

Ennyiről tájékoztat az irodalom. De miként az irodalmi adatok végeredményben kivétel nélkül a GERENDAY gyűjtésére vonatkoznak, úgy a herbariumok is (Magyar Nemzeti Múzeum: herb. generale, herb. HAYNALDIANUM, herb. hungaricum) csupán GERENDAY által gyűjtött példányokat őriznek Budáról. Hogy tehát 1891-ig GERENDAY-n kívül más tényleg nem gyűjtötte a *Jasminum*-ot Budán, nyilvánvalóan kitűnik ebből a kis összefoglalásból s így BORBÁS, Budapest flórájának legkiválóbb ismerője joggal írhatta a saját tapasztalatai alapján is, hogy ez a cserje hihetőleg eltűnt már Budapest flórájából. 1891 óta pedig semmiféle, sem irodalmi, sem herbariumi adatunk nincs a *Jasminum fruticans* budai előfordulására vonatkozóan.

Könnyen érthetővé válik ilyenformán nem csekély meglepetésem, amikor 1916. évi márczius hó 22.-én, egy séta alkalmával rátaláltam erre a cserjére virágzásának teljes pompájában, de olyan előfordulási viszonyok között, amelyek kétségtelenül szemléltetik növényünk elvadult állapotát.

Az Orbánhegy nyugati lejtőiről egy kezdetben délkeletnek, majd délkelet-keletnek tartó, 6--8 m. mélységű, mindkét oldalán és partján is cserjékkel, bokrokkal s fákkal sűrűn benőtt árok húzódik egészen a Németvölgyi-útig. Ennek az ároknak legalsó része mentén gyűjtöttem meg évekkal ezelőtt a *Rubia tinctorum*-ot (most is díszlik), amelyet NEILREICH³) hazánkat illetőleg ugyancsak elvadult növénynek tart, BORBÁS pedig ezenkívül kifejezetten a török világból származó növény-emlékeink közé sorozza. A *Jasminum fruticans* is ennek az ároknak a mentén díszlik még ezidőszent, a Rubiá-tól alig pár száz lépésnyire.

Az ároknak északi partja egy helyen megszakad kb. 3 m. mélységnyire s mint egy meredek harmadkori agyagtömb tárul

¹ BORBÁS, Budapestnek és környékének növényzete 1879. pag. 102.

² Pótfizetek a Természettud. Közl.-höz 1891. pag. 1--18.

³ NEILREICH, Aufzählung der in Ungarn etc.

az ember elé. Itt, ennek az agyagtömbnek a tetején szövődnek egymásba a *Jasminum*-cserjék néhány m²-nyi területen, orgona-bokrok (*Syringa vulg.*), akácok és pántlikafű (*Phalaris picta*) közvetlen társaságában. Egy-két kis cserje lekerült az agyagtömb aljába, de ezek már alig látszanak ki a hosszabb idő óta odahordott szemétből. Egyébként az agyagtömb alján és bent az árokban is tipikus ruderalis növényzet ütötte fel tanyáját: *Ballota nigra*, *Sambucus Ebulus*, *Chelidonium majus*, *Anthriscus trichospermus*, *Urtica urens*, *Bromus sterilis*, *Aristolochia Clematitis*, *Arctium Lappa* és *tomentosum*, *Amarantus retroflexus*, *Artemisia vulgaris*, *Solanum nigrum* etc.. mind olyan növények, amelyeknek társaságában valóban senki sem keresné a *Jasminum*-ot. És jórészt éppen ennek a környezetnek köszönheti, hogy oly hosszú időn keresztül (66 év!) elkerülte a botanikusok figyelmét. De jelentős szerepe van ezt a tényt illetőleg annak a körülménynek is, hogy virágzásának időszaka összeesik a *Colutea*-éval, melynek bokrai sűrűn szegélyezik a *Jasminum*-hoz vezető mélyútnak különösen északi peremét. Mire az ember a sárga virágoktól dúsan ellepott *Colutea*-bokrok szemlélése közben a *Jasminum* közelébe érkezik, figyelme már annyira le van kötve, hogy a szintén sárga virágokkal pompázó *Jasminum*-cserjék hirtelenében nem tűnnek fel mint olyanok, amelyek közelebbi megtekintésre volnának érdekesek. Így jártam magam is odafelé menet: a *Jasminum*-ot jóformán figyelemre sem méltatva, tovább mentem. Visszafelé azonban ugyanazon az úton jöttem s ekkor tekintetem előbb találkozott a *Jasminum*-mal, mint a *Colutea*-kkal. Most azonnal feltűntek a *Colutea*-val szemben jóval sötétebb zöld lombzat, a vesszős, gyengén lehajló ágak és a kanárisárga virágok s ezzel sikerült egy már eltűntnek hitt cserjénkről megállapítani, hogy az még mindig meg van Budapest flórájában, ugyanazon a területen, amelyen annak idején GERENDAY felfedezte.

Hazánkból még Fiume környékéről ismeretes, ahol a Tersatto-hegyen szintén elvadult állapotban fordul elő.¹

* * *

Dieser Strauch wurde in der Umgebung von Budapest i. J. 1850 von JOSEF v. GERENDAY entdeckt und in dem Exsiccatenwerk JULIUS v. KOVÁCS's aus «Buda in Hungaria. Ad sepes vinearum» ausgegeben. In der botan. Literatur erscheint dann dieser Standort zum ersten Male im XVII. Bande von REICHENBACH's Icones. Alle späteren in ungarischen Landes- u. Lokal-Floraen vorfindlichen Angaben beziehen sich alle auf die erste Entdeckung durch GERENDAY, da diese Art hier seither von Niemandem mehr gefunden worden ist. NEILREICH führt sie als verwilderte Pflanze an, ebenso BORBÁS, der sie aber selbst nie gefunden hat und in

¹ NEILREICH: Die Vegetationsverhältnisse von Croatien, 1868. pag. 110.

einem Artikel¹ auch die Bemerkung fallen liess, dass dieser Strauch gleich wie *Paliurus* aus der Flora von Budapest wohl verschwunden sein dürfte.

Ich fand nun diesen Strauch am 22. Mai 1916 in schönster Blüte am Rande eines mit verschiedenen Gesträuch u. Bäumen bewachsenen Grabens, der sich vom Berg Orbánhegy zuerst gegen SO, dann gegen SOO bis zum Weg «Németvölgyi-út» bei Ofen hinzieht u. zw. an einer Stelle, wo es offenbar ist, dass diese Pflanze sich hier nur im verwilderten Zustande befindet. Sie ist hier zwischen den zahlreichen und gleichzeitig blühenden *Colutea arborescens*-Sträuchern leicht zu übersehen.

Újabb adatok Csongrád vármegye flórájához.

Neuere Daten zur Flora des Komitates Csongrád.

Irta : } Lányi Béla (Trencsén).
Von : }

Csongrád vármegye és Szeged város flórájáról írt rövid vázlatomban² felsoroltam az eddig e területről ismert növényeket. Mivel egyelőre nincsen kilátásom arra, hogy megfigyeléseimet folytathassam, szükségesnek vélem pótlólag közölni az 1915. évi gyűjtéséből származó — a jelzett területre nézve új — adatokat.

A megye, illetőleg Szeged város területének flórájára vonatkozó gyér irodalom LENGYEL GÉZÁNAK Királyhalom növényzetéről írt³ értékes dolgozatával gyarapodott a múlt évben.

In meiner kurzen Skizze über die Flora des Csongráder Komitates und der Umgebung der Stadt Szeged,² führte ich die bis jetzt von diesem Gebiete gekannten Pflanzen an. Da ich vorderhand keine Aussicht habe, meine Beobachtungen fortsetzen zu können, erachte ich es für notwendig, die aus meiner Sammlung des Jahres 1915 stammenden — für das Gebiet neuen — Angaben nachträglich mitzuteilen.

Die bisher in geringer Anzahl erschienenen Arbeiten über die Flora des Gebietes von Szeged und des Komitates Csongrád, wurden voriges Jahr durch die wertvolle Mitteilung über die Pflanzenwelt von Királyhalom v. G. LENGYEL³ bereichert.

¹ Vgl. das Citat im ungar. Texte.

² LÁNYI BÉLA : Csongrádmegye flórájának előmunkálatai. Magy. Bot. Lap. XIII : 232.

³ DR. LENGYEL GÉZA : A Királyhalmi m. kir. külső erdészeti kísérleti állomás területe növényzetének ismertetése. Erdészeti Kisérletek 1915 : 50—73.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1916

Band/Volume: [15](#)

Autor(en)/Author(s): Zsak Zoltan

Artikel/Article: [A *Jasminum fruticans* L. nem tűnt el Budapest flórájából. *Jasminum fruticans* L. ist aus der Budapester Flora nicht verschwunden. 264-267](#)